

HAZİRAN 2023 SÜRECİ: ASGARİ ÜCRETİ İŞLEVSİZLEŞTİRME CEPHESİNDE YENİ BİR ŞEY VAR MI?

Prof. Dr. Mesut Gülmez

*“Ülkede yer gök hukuksuzluklarla doluyken,
asgari ücret kurumundaki hukuksuzluklarının
sözü mü olur?” **

Asgari ücretin saptanmasında Aralık 2021’de başlayan “ara zam” süreçlerindeki görülmemiş hukuksuzluklar, İş Hukuku ve Sosyal Politika bilimlerinin bu kendine özgü biricik kurumunu fiilen işlevsizleştirme olgusunun doruğa ulaştırıldığı örneklerdir.

“Makaleler dizisi” olarak yazmaya zaman ayırmaktan kaçınmadığım ilk ve izleyen “*yarı yıl süreçleri*”ni, yalnızca baş aktörlerinin basında yer alan söylem ve eylemlerini inceleyip değerlendirmekle yetinmedim. Tümünün önemsenmesi gerektiğini düşündüğüm yönlerini gözler önüne seren kanıtlar olarak “*hukuksuzluk görselleri*”ne de yer verdim. Televizyonda canlı yayında izleme şansı yakaladığım ilk süreçte Cumhurbaşkanı’nı AÜT Komisyonu Başkanı yerine açıklama yaparken görür görmez, “Artık yazmalıyım bunları!” demiştim. Birbirini aratmayan hukuksuzluk ve yarattığı işlevsizleştirme örneklerine tanık olmayı sürdürdükçe, sonraki süreçleri de izleyip yazmayı bırakmadım.

Hukuksuzluklar görmezlikten geliniyordu çünkü. Hukuksuzluklar, sorunun ekonomik boyutunun gölgesinde bırakılıyor, bu da giderek olağan karşılanmasına yol açıyordu.

Oysa *asgari ücret kurumu fiilen lağvedilmişti!* Hem de, daha ilk süreçte! Bunda, hukuksuzlukların sıradanlaştırılmış olmasının da rolü vardı. Bir başka anlatımla tanımlamak gerekirse, bir yönüyle “*yetki devri*”, bir yönüyle de “*yetki gasbı*” idi bu olgu.

1. Özde Değişen Bir Şey Yok

Başlıktaki sorunun yanıtı açık: Haziran 2023 sürecinde birkaç geri adım atılmış olsa da, asgari ücret kurumunda sıradanlaştırılmış hukuksuzluklarla yaratılan işlevsizlik cephesinde, özde değişen bir şey olmadı!

Nasıl olsun ki? Ülkede hemen her alanda hem benzerleri hatta daha “fahiş” olanları yinelenip sürdürülürken, hem yenilerine tanık olunurken, hem de bunların kanıtları olarak aktörlerinin söylem ve eylemlerinin tarihsel görselleri de varken...

Gerçi İş Kanunu’nun, asgari ücret rejimi konusunda yarım yüzyılı aşkın bir süreden beri yürürlükte olan kurallarından yalnızca bir fıkrası (1475, m. 33/2 ve 4857, m. 39/2), 10 Temmuz 2018’de yayınlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Cumhuri Hukuku’na uyarlanmıştı. Bunlar; Komisyon’un devlet kanadının temsilcilerinden saptanması zorunlu olmayan Başkanının

* Türkiye Barolar Birliği’nin 9 Aralık 2022’de düzenlediği *Emeğin Hukuku Kurultayı*’ndaki konuşmama böyle başlamıştım...

Bakanlıkça belirlenmesi, 15 üyeden oluşan üçlü yapısının devlet kanadının *belirlenmiş* kurumsal temsilcileri ile işçi ve işveren kanatları temsilcilerinin *seçilme* koşulları, toplantı ve karar yetersayıları ile ilgili olan kurallardır. Bunlar dışında kalan, örneğin asgari ücretin “en geç iki yılda bir belirlenmesi”, Komisyon kararının “kesin” olması vb. kurallar ise, 4857 sayılı yasanın 39. maddesinde yer almayı sürdürmektedir. Kanımca 2018’deki bu sınırlı uyarılama, biçimsel hukuk olarak asgari ücret kurumunun Cumhurbaşkanı’na bağlanması ve bağlılığı anlamına gelmiyordu asla (DİSK-AR, Makale 2).¹

Dolayısıyla, örneğin Komisyon toplantılarına Başkanlık yapması, özellikle “kesin” olan asgari ücret kararını alması ve Komisyon Başkanı yerine kararı açıklaması konularında Cumhurbaşkanı hukuksal olarak yetkili kılınmış değildi. 1971 İş Kanunu’ndan beri yürürlükte olan bu kuralların hiçbirine 2018’de de dokunulmamış, 1 sayılı kararnameye aynen aktarılmıştı. Asgari ücreti belirleme süreçleri, örneğin zaman zaman bazı Bakanların toplantılara Başkanlık yapması, Komisyon Başkanı yerine belirlenen asgari ücreti açıklaması gibi kimi aykırılıklar olsa da, Aralık 2021 süreci öncesinde bu kurallara olabildiğince uyuluyordu. Uyulmaması için bir neden de yoktu! Çünkü işçi kanadı karşı çıktığında, devlet ve işveren kanatlarının oyları, kesin karar için yeterli oluyordu. Çoğu kez de, böyle sonuçlanıyordu süreçler!

Ne var ki Aralık 2021 sürecinde ilk kez tanık olunanlar, yazılı hukukun öngörmediği *bağlanma ve bağlılık*, hukuksal olarak (de jure) değil “fiilen” (de facto) olarak gerçekleş(tiril)miş, “**fiili bağlanma ve bağlılık**” dönemi başlatılmıştı.²

Bana düşen de, bu olguyu yazmak oldu. İlk makalede anlatmıştım nedenini. Asgari ücret kurumunun salt yazılı kurallar ve yargı kararları ile yetinen İş Hukuku öğretisinde değinilmeyen başka boyutlarını da inceleyip tartışmaya sunduğum görüşlerimi kapsayan makaleler, diziye dönüşmüştü sonunda...

Yazmakta geciktirdiğim Haziran 2023 sürecini, henüz başlamadan gerek 28 Mayıs 2023 seçimleri sonrası Kabinenin yeni ÇSG Bakanı Vedat Işıkkhan’ın gerekse Cumhurbaşkanı’nın altı aylık değil “yıllık” ve “tek” asgari ücret yolundaki açıklamalarıyla önceki hukuksuzlukların yineleneyeceği Aralık 2023 süreci de izleyecek... “1 Aralık” olarak duyurulan ilk toplantı tarihinin gerekçesi açıklanmaksızın bir gün önce ama on gün sonrası için 11 Aralık olarak değiştirilip açıklanmış olması, bunun ilk belirtisi değil midir?

Aralık 2021 sürecinin henüz başlarında ulaştığım sonuç şu olmuştu: Başka türlü olamazdı! Çünkü başka alanlarda olduğu gibi asgari ücret kurumu da; “yarı yıllık” ara zam uygulamalarının ilkinde, yalnızca “hukuksal” olarak değil “söylem”, “eylem” ve “görsel” olarak da “Cumhur Hukuku”na uyarlanmıştı. Daha doğru bir anlatımla, ÇSG Bakanlarının ve hatta Kabinenin diğer üyelerinin de açıklamalarında hemen her fırsatta kullanmaya özen gösterdikleri, benzer cümleler içinde yinelenmekten vaz geçemedikleri “talimat” sözcüğüyle tanımladığım, hukuksal dayanaktan büsbütün yoksun “**Talimat Hukuku**’na “**fiilen**” uyarlanmıştı! Talimat, kısaca, “hiyerarşik üstün asta verdiği emir, yönerge, direktif” demektir. Bu uyarılama, tek imzalı bir kararnameye gerçekleştirilen “biçimsel” bir düzenleme ve bir “söylem” olarak kalmamış, “eylem” olarak da “Komisyon, Benim Ben!” tanımına uygun fiili bir niteliğe bürünmüştü! **Artık asgari ücret kurumu, fiilen yerleşiklik kazanan ve kazandırılan hukuksuzluklarla fiilen işlevsizleştirilmişti!** Bu olgunun hukuksal terimlerle bir başka tanımı da, biçimsel hukuk kâğıt üzerinde var olmayı sürdürse de, asgari ücret kurumunun “**fiilen lağvedilmiş**” olmasıydı.

Görseller, tartışmasız, en çarpıcı kanıtlarıydı bu yaklaşım, uygulama ve olgunun. Özellikle Aralık

¹ “Asgari Ücret Kararının Yetkili Öznesi Kimdir, ‘Aracısı’ Kimdir?”, Asgari ücret makaleler dizisi: 2; http://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2022/08/2 -YETKILI-OZNE-KIMDIR-ARACI-KIMDIR_ -17.08.2022-.pdf, Eklenme tarihi: 17 Ağustos 2022

² “Asgari Ücretin, “Fiilen” Cumhur Hukukuna Uyarlanması”, Asgari ücret makaleler dizisi: 1; <http://arastirma.disk.org.tr/?p=8165>, Eklenme tarihi: 22 Ocak 2022 (ayrıca bkz. Güncellenmiş Önaçıklama ile 17 Ağustos 2022’de eklenen metin).

2022 sürecinde asgari ücret kararının Cumhurbaşkanı'nca açıklandığı video kayıtlı görsel, “kapak olmaya değer” tarihsel bir belgedir kanımca. Cumhurbaşkanı'nın, basın mensuplarının önünde ve canlı yayında, “*Komisyon, Benim Ben!*” dercesine bir önceki ÇSG Bakanı Vedat Bilgin ve TİSK temsilcisi Özgür Burak Akkol ile soru-yanıt yöntemine başvurarak gerçekleştirdiği kısa diyaloglarda varılan “mutabakat”ın doğrulattırıldığı tokalaşma ve tebrikleşme görseli, Komisyon’u ve asgari ücret kurumunu işlevsizleştirmenin doruğa ulaştırıldığı tarihsel değerinde bir kanıttır. Bu, sürecin başından sonuna değin gizli saklı değil “göstere göstere” yapılan bir uygulamadır. “Talimat Hukuku” gerçeğinin sonucu olan bir olgudur.

Çünkü Talimat Hukuku’nda hukuksuzluklar, söylem ve eylem olarak birçok örnekleri bulunan, Anayasa’ya uygun biçimde onaylanarak ulusal hukukla bütünleştirilen ama kurallar sıradüzeninin en üstünde yer alan, Anayasa Mahkemesi kararlarında birçok kez yinelenildiği gibi yasama organının yanı sıra tüm bileşenleriyle yürütme organını ve tüm düzey ve derecelerdeki yargı yerlerini bağlayan, doğrudan ve kendiliğinden uygulanması gereken *ulusalüstü insan hakları sözleşmelerine aykırılıklardan* başlar. *Anayasa’dan* geçerek yasaları ve dayanakları yasalar olan diğer düzenleyici işlemleri de kapsar.

Bu denli yaygındır hukuksuzluklar ülkemizde ne yazık ki!

Ya Türk-İş ne yaptı hukuksuzluklarla dolu bu süreçlerde?

Asgari ücret kurumunu fiili işlevsizleştirme olgusunun baş aktörü oldu ne yazık ki Türk-İş! Genel Başkan Ergün Atalay, süreçleri kimi zaman Külliye’de “Cumhurbaşkanı”, kimi zaman da AKP Genel Merkezi’nde “AKP Genel Başkanı” sıfatlarıyla “baş başa” yaptığı görüşmelerle başlattı. Talep ve önerilerini ilettiler. Kimi zaman davet edildi. Kimi zaman da, kendisi girişimde bulundu... Dua ve teşekkür etmeyi de unutmadı!

Bunun adı, en azından, hukuksuzluklara göz yummak, katkıda bulunmaktır!

2. Haziran 2023 Sürecinin Öncesine Kuşbakışı Anımsatmalar

2023’ün ikinci yarı yılının asgari ücret sürecine başlarken, ara artış amacıyla son iki yılda gerçekleştirilen Komisyon toplantılarının –izlemeyi ertelediğim– sonuncusu öncesindeki bazı özelliklerini, birkaç soru ve yanıtla anımsatmak isterim.

Bu süreci, işlevsizlikler yönünden öncekilerden ayıran bazı “olumlu” noktalar var mıdır? Gerek söylem ve eylem olarak, gerekse bunların yansıdığı “görseller” olarak? Başka deyişle, gerek “yasal” ve “yasaya uygun” biçimde, gerekse “yasaya ve yürürlükteki kurallara aykırı” olarak? Fiilen ve bile bile!

Bu kez, işlevsizleştirmenin gelenekselleştirilmiş örneklerinin hiç değilse bazılarından geri adımların atıldığı olmuş mudur? Varsa, sürecin özünü bağdaşır mı, özünün gereği midir? Yoksa, “görüntü”den ibaret adımlar mıdır bunlar da?

Bu makalede, busoruların yanıtlarını da unutmaksızın, Haziran 2023 asgari ücret saptama sürecini *kronolojik yöntemle* izleyip değerlendirmeye çalışacağım.

Ara artış süreçlerinin dördüncüsünün özelliği, toplantılarda ve sonrasında yapılan açıklamalarda da görüleceği gibi, Kurban Bayramı tatiline rastlamış, sıkış(tırıl)mış olmasıdır. Hükümet, tatili 24 Haziran ile 3 Temmuz arasını kapsamak üzere dokuz güne çıkardığından, süreci en geç 23 Haziran’da sonlandırmak, 1 Temmuz’dan başlayarak geçerli olacak kararı da Temmuz’u beklemeden yayınlamak gerekiyordu.

Kısacası amaç, kararı uzatmadan almaktı! Oysa, süreci 13 yerine 1 Haziran’da başlatmamak için herhangi bir engel yoktu.

Öncekilerde olduğu gibi bu kez de, sürece ilişkin değerlendirmelerimin tek kaynağı, aktörlerin kendi web sayfalarında ve basında yer alan, alıntı ve aktarmalar yaptığım –kimilerinin özetlendiğini düşündüğüm– kendi anlatım ve açıklamalarıdır. Nedeni, özellikle Türk-İş Komisyon temsilcilerinin konuşmaktan kaçınması ve yazılı sorularıma, birkaç kez anımsatmış olmama karşın yanıt vermemiş

olmalarıdır.

Önceki üç süreçle karşılaştıracağım Haziran 2023 sürecinin özellikleri, bu ve benzeri sorulardan bazılarının yanıtları açısından önemlidir. Saptayabilirsem eğer...

3. Külliye'den Gelen Önaçıklama

Öncesindeki ara artışlarda olduğu gibi, asgari ücretin 2023 Haziran sonuna değin uygulanmak üzere belirlendiği Aralık 2022 sürecini izleyen aylarda, enflasyon karşısında satın alma gücünün erimesi önlenemeyen asgari ücret tutarında yeni bir ara artış sürecinin öngününde, Komisyon'un ilk toplantısından bir gün önce, kısa ama "manidar" bir önaçıklama yapıldı.

28 Mayıs 2023 seçimlerinden sonra Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak atanan *Cevdet Yılmaz*'dan geldi bu ilk açıklama. Yılmaz, "Beş ayda 3 cumhuriyet altını (değer) kaybetti(ği)" belirtilen asgari ücret konusunda, görüşmeler başlamadan açıklamada bulundu. Ama hiç değilse bir "rakam" vermeksizin, sanki Komisyon toplanmış ve karar almışçasına, Haziran sürecine nokta koymaya yönelik bir yaklaşımla dedi ki:

"Yaşanan ekonomik gelişmeler değerlendirilecek ve *uzlaşmayla sonuçlandırılacak*." ³

12 Haziran'da yapılan bu kısa açıklama ve değerlendirmenin Cumhurbaşkanı'nın bilgisi dışında olduğu düşünülebilir mi?

Bu yaklaşım, düpedüz, "kesin" karar alma ve kararını yasal Başkan aracılığıyla açıklama konularında "tek yetkili özne" olan AÜT Komisyonu'nun, öncelikle de işçi kanadının tek yasal temsilcisi ayrıcalığı bulunan ve Aralık 2022 sürecinde "kırmızı çizgi" olarak önerdiği 9.000 TL'nin altında *kararlaştırılan asgari ücret kararına katılmayan Türk-İş'in iradesini baskı altına almaya yönelik "hukuksuz" bir önaçıklama* değil midir? Elbette öyledir!

Anımsanırsa bu süreçte, eski ÇSG Bakanı *Vedat Bilgin* de, "*seçim öncesi temmuz zammı için 'Aşağı yukarı 500 dolar bazında bir oran olacak' açıklaması yapmıştı*." Bu sözler aslında, asgari ücretin ne denli eridiğinin, hatta erimeyi sürdüreceğinin de kanıtıydı.

Türk-İş ise öteden beri, asgari ücretin alt sınırı, yani "kırmızı çizgi" olarak açlık sınırını her ay düzenli biçimde süreç başlamadan açıklıyor ve görüşmelerde de "ilkece" bu "rakamı" temel alıyordu, yani istisnaları da oluyordu. Süreç sonlandığında ve özellikle yayınlanmasını izleyen ilk aylık alındığında, bu "rakam", geçerli olacağı yarı yılın başlarından itibaren açlık sınırının altında kalıyordu! Ve örneğin Haziran 2023 sürecinde, Türk-İş'in Mayıs sonlarında dört kişilik bir aile için açıkladığı açlık sınırı 10.362 TL iken, Türk-İş'in talebi 9.000 TL olmuştu! Açlık sınırından 1.362 TL düşük olan bu "rakamın yanında duran" Atalay, "celep pazarlığı yapacak hali" olmadığı için, gerçekte "kesin" asgari ücret kararı alınmaksızın sonuçlanan 20 Haziran'daki üçüncü toplantıya katılmamıştı...

Bu nedenle olsa gerek, kararda karşıoy yazısı da yoktu! Bu tutum, asgari ücret kurumunu önemsememek değilse nedir?

4. Haziran 2023 Sürecinin Birinci Toplantısı: 13 Haziran

Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun ilk toplantısını yaptığı gün, ÇSG Bakanlığı'ndan 13 Haziran'da yapılan açıklamaya göre, Bakan Vedat Işıkhani ile Türk-İş Genel Başkanı Ergün Atalay görüşme yaptı. "Görüşmede devam eden asgari ücret görüşmelerine ilişkin görüş alışverişinde

³ Havva Gümüşkaya, "Asgari ücretli 5 ayda 3 cumhuriyet altını kaybetti: Şimşek hızında erime", Giriş: 12.06.2023 06:00 Güncelleme: 12.06.2023 06:59 <https://www.birgun.net/haber/asgari-ucretli-5-ayda-3-cumhuriyet-altini-kaybetti-simsek-hizinda-erime-444733>

bulunuldu. Atalay, Bakan Işıkhana hayırlı olsun dilekleri ile çalışma hayatına ilişkin görüş, talep ve önerilerini dile getirdi.”⁴

Bu görüşme, Işıkhana’ın tweet’iyle de şöyle duyuruldu:

“Tebrik ziyaretinde bulunan @turkiskonf Başkanı Sn. Ergün Atalay’ı bakanlığımızda ağırladık. Devam eden asgari ücret görüşmelerimize dair istişarelerde bulunduk. Ziyaretleri için teşekkür ediyor, Türkiye Yüzyılı’nda emekçilerimiz için birlikte güzel işlere imza atacağımıza inanıyorum. ÖS 8:55 13 Haz 2023”

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhana, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) Genel Başkanı Ergün Atalay’ı kabul etti.

Kaynak: <https://www.birgun.net/haber/bakan-isikhan-ve-turk-is-baskani-atalay-asgari-ucreti-gorustu-445295>

Haziran 2023 sürecinde ara artış için yapılan ilk asgari ücret toplantısı, Türk-İş’in web sayfasında yer alan dikkat çekici kısalıktaki açıklamaya göre, “basına kapalı” olarak gerçekleştirildi ve “1 saat sürdü.” Salı günkü ilk toplantının ev sahibi, ÇSG Bakanlığı idi.

Alışılmışın dışında, **toplantıya, ÇGSB Çalışma Genel Müdürü (ÇGM) Sadettin Akyıl Başkanlık yaptı.** Bu, başta sıraladığım sorulardan birinin “olumlu” yanıtıydı! Yani “yeni bir şey” vardı asgari ücret cephesinde! Önceki süreçlere yönelik eleştirilerin bir etkisiyle mi olmuştu bu? Kuruntuya gerek yoksa da, gerçek şuydu ki toplantıya Bakan değil yeni Çalışma Genel Müdürü Başkanlık yapmıştı.

Verilen bilgiye göre, Türk-İş adına temsilci olarak üç sendika genel başkanı ile Komisyon üyesi olmayan, ama tüm toplantılara öteden beri “üye” değil “uzman” sıfatıyla Genel Başkan danışmanı da katıldı. Katılanlar; Türkiye Haber-İş Sendikası Genel Başkanı Veli Solak, Tarım-İş Genel Başkanı İlhami Polat ve Türkiye Çimse-İş Genel Başkanı Zekeriya Nazlım ile Enis Bağdadioğlu idi.⁵

⁴ “Bakan Işıkhana ve Türk-İş Başkanı Atalay asgari ücreti görüştü”, Giriş: 14.06.2023 09:19, Güncelleme: 14.06.2023 09:27, Kaynak: Haber Merkezi, <https://www.birgun.net/haber/bakan-isikhan-ve-turk-is-baskani-atalay-asgari-ucreti-gorustu-445295>

⁵ 13 Haziran 2023, Arşiv, Manşet, <https://www.turkis.org.tr/asgari-ucret-tespit-komisyonu-ara-zam-icin-ilk-toplantisini-yapti/>

Bu durumda, Türk-İş'in iki Komisyon üyesinin ilk toplantıya katılmadığı, birinin de Işıkhan'ın Bakanlıkta ağırladığı Atalay olduğu anlaşılıyor.

5. İkinci Toplantı: 19 Haziran

Türk-İş, İkinci toplantının 19 Haziran Pazartesi günü gerçekleştirildiğini web sayfasında açıkladı. Buna göre, Türk-İş'ten dört sendikacı ve danışmanın katılımıyla yine Bakanlıkta yapılan toplantıya Çalışma Genel Müdürü Başkanlık yaptı.

Türk-İş adına, ilk toplantıya katılanlar arasında adı geçmeyen Genel Mali Sekreter *Ramazan Ağar* açıklamalarda bulundu. Sanıyorum, ara artış tutarının kararlaştırılacağı **üçüncü toplantının yapılmasının ve 27 Haziran'da resmen, ama uzatıldığı için 24 Haziran'da başlayacak Kurban Bayramı öncesinde sonuçlanmasının beklendiğini** belirtti. Bu, Haziran sürecinin kısa bir süre içinde sonuçlandırılmak istendiğinin ön belirtisidir kanımca. Ağar açıklamasında, Türk-İş'in isteğinin, **“asgari ücretteki artışın alım gücü ve günün şartları dikkate alınarak yapılması”** olduğunu vurguladı.

13.06.2023: Birinci toplantı, ÇG Müdürü Sadettin Akyl Başkanlığında gerçekleştirildi. Sağında, Türk-İş Heyeti Başkanı Veli Solak var.

Kaynak: <https://www.turkis.org.tr/asgari-ucret-tespit-komisyonu-ara-zam-icin-ilk-toplantisini-yapti/>.

Toplantıda, TİSK ve Türk-İş'in herhangi bir “rakam” söylemedikleri, dolayısıyla tutar üzerinde görüşmelere başlanmadığı anlaşılıyor. Ama kendi gönüllerinden geçenin, “üçlü kararın ortak kararla alınması” ve “bu yıl da *inşallah* öyle olaca(ğ)ı” yolunda umutlu olduğu da açıkça belirtiliyor.⁶

Böylece, Türk-İş de, Aralık 2022 sürecinde izlediği tutumdan farklı olarak, asgari ücret tutarı üzerindeki görüşmelere bile başlanmadan, Cumhurbaşkanı Yardımcısı C. Yılmaz'ın sürecin “uzlaşmayla sonuçlandırılacaktır” yolundaki görüş, dilek ve öneri sınırlarını aşan yaklaşımına katılmıştır.

⁶ 19 Haziran 2023, Arşiv, Manşet, 3, <https://www.turkis.org.tr/asgari-ucret-tespit-komisyonu-ikinci-toplantisini-gerceklestirdi-2/>

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın web sayfasında 19 Haziran'da yapılan açıklamada, Haziran-Temmuz 2023 sürecinde “ara zam belirleme çalışmaları kapsamında”, ikinci toplantıya da Bakanlığın ev sahipliği yaptığı, toplantıya Ramazan Ağar ve TİSK Genel Sekreteri Akansel Koç'un katıldıkları belirtildi.

Görselde de görüldüğü gibi, toplantıya yine yasaya uygun olarak ÇGM Sadettin Akyıl Başkanlık yaptı.

Haberde, yalnızca Türk-İş Genel Mali Sekreteri Ramazan Ağar'ın açıklamalarına yer verildi. Bunun, ÇSG Bakanlığı ile TİSK adına herhangi bir resmî açıklamanın yapılmaması anlamına geldiği düşünülebilir.

R. Ağar yaptığı açıklamada; tarihini vermediği **üçüncü toplantıda** “görüşmelere devam edece(klerini)” ve “Nihai konuları o zaman tekrar paylaşaca(klarını)” belirtti. “Rakamlar konusunda bu hafta (demek ki 20 ve 23 Haziran günleri arasındaki dört gün içinde) bir sonuca gelin(eceğini)” söyleyen Ağar, tatil süresinin 24 Haziran'dan başlatılmasıyla dokuz güne çıkarılan “Bayramdan önce bu asgari ücret rakamının açıklan(acağı)” ve Komisyonunda “bir mutabakat sağlayacağı” yolundaki görüşlerini yineledi.

Habere, tarafların birbirini tebrik ettiklerini gösteren fotoğraflar da eklendi. ⁷

19.06.2023: İkinci Toplantı, Komisyon Başkanı Akyıl'ın sağında Türk-İş ve solunda TİSK temsilcileri

Kaynak: <https://www.turkis.org.tr/asgari-ucret-tespit-komisyonu-ikinci-toplantisini-gerceklestirdi-2/>;
<https://www.csqb.gov.tr/haberler/asgari-ucret-gorusmeleri-devam-ediyor/>

6. Atalay'ın Cumhurbaşkanı'yla Görüşmesi: 19 Haziran

Basında yer alan görselli haberlere göre, “Milyonlarca çalışanı ilgilendiren asgari ücrette ara zammın belirlenmesi için çalışmalar devam ederken”, Türk-İş Genel Başkanı Atalay, **19 Haziran'da** Merkez Yönetim Kurulu toplantısının yapıldığı **AKP Genel Merkezi'nde Cumhurbaşkanı ile görüştü**. İkili görüşmenin yapıldığı yer göz önüne alınırsa, “Cumhurbaşkanı”

⁷ 19 Haziran 2023, Pazartesi; <https://www.csqb.gov.tr/haberler/asgari-ucret-gorusmeleri-devam-ediyor/>

değil “AKP Genel Başkanı” sıfatıyla gerçekleştirildiği de düşünülebilir. Ne var ki, çok da önemi yoktur bunun; önemli olan, ikinci toplantıyla aynı gün yapılmış olmasıdır. Atalay, bir habere göre “bir saat kadar” süren görüşmenin ardından, gazetecilere bazı belirsizlikler içeren ve soru işaretlerine yol açan aşağıdaki dört cümlede özetlenen açıklamalarda bulundu:

“Perşembeyi bulmadan netice bulunacağını umut ediyorum. Belli bir noktaya geldik. **Sayın Bakan ile görüşeyim**(.) Perşembe’ye kalmadan **bitireceğimizi** umut ediyorum. **Yarın olma ihtimali yüzde 50.**”⁸

19.06.2023: Ergün Atalay’ın Cumhurbaşkanı’yla görüşmesi

Kaynak: <https://www.birgun.net/haber/erdogan-ile-gorusen-turk-is-baskani-belli-bir-noktaya-geldik-446788>; Giriş: 19.06.2023 21:23, Güncelleme: 19.06.2023 22:20

Bu kısa haberdeki anlatımdan kaynaklandığını sandığım bazı belirsizlikler içeren ve sanki anlaşılmasına özen gösterildiği izlenimi veren özet açıklamaya dayanarak, toplantıların kısa sürede, yani üç gün sonra 22 Haziran Perşembe gününden önce sonuçlan(dırıl)acağı öngörülebilir. İkinci sonuç da, nerede yada ne kadar olduğu söylenmeyen “netice(nin) bulunacağı”, yani asgari ücret tutarında “% 50” düzeyinde bir artış yapılması “ihtimal”inin varlığıdır. Anlaşıldığına göre Atalay, ayrıca ÇSG Bakanı ile de görüşeceğini, bu görüşmeden sonra Haziran 2023 sürecinin asgari ücret kararının alınmasıyla Kurban Bayramı’na kalmadan sonlanacağı umudu taşımaktadır.

Türk-İş Genel Başkanı Ergün Atalay’ın 19 Haziran’da Cumhurbaşkanı Erdoğan ile AKP Genel Merkezi’nde bir araya geldiğinin belirtildiği bir başka habere göre de görüşme, “yaklaşık 1 saat 15 dakika” sürmüştür. Atalay, bu görüşmenin ardından yaptığı açıklamada, önceki haberde yer almayan önemli bir noktaya değinerek demiştir ki:

“Sabah Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Yönetim Kurulu Başkanı Özgür Burak Akkol ile bir ortak toplantı olacak. Perşembe gününü bulmadan bir neticeye

⁸ “Erdoğan ile görüşen Türk-İş Başkanı: Belli bir noktaya geldik”, <https://www.birgun.net/haber/erdogan-ile-gorusen-turk-is-baskani-belli-bir-noktaya-geldik-446788>; Giriş: 19.06.2023 21:23, Güncelleme: 19.06.2023 22:20.

varacağımızı umut ediyorum. Taleplerimizi, **geldiğimiz noktayı Sayın Cumhurbaşkanı'mıza ilettim**. Belli bir noktaya geldik.”⁹

Atalay'ın açıklamasının ilk cümlesi, önceden belirlenmiş bir programın varlığını gösterir niteliktedir. Çünkü bir yandan, “Sabah” denilerek –sanıyorum ertesi gün– yapılacak ikinci bir toplantının tarihini vermektedir. Öte yandan da, “ortak toplantı” denilerek Komisyon'un işveren kanadının temsilcisi Akkol'un da katılacağını belirtmektedir. Atalay, söz etmemiş olsa da, Külliyyede gerçekleşen toplantıya ÇSG Bakanı Vedat Işıkhani da katılmıştır.

Açıklamadaki en önemli nokta, Atalay'ın işçi kanadının ilettiği istemlerin yanı sıra, Haziran 2023 sürecinde “gelinen noktayı da Cumhurbaşkanı'na iletmış” olmasıdır. Bu, asgari ücretin belirlenmesi sürecinde Cumhurbaşkanı'nın da “fiilen” bulunduğunu gösterir. Türk-İş Genel Başkanı, asgari ücret sürecinde varlığını kabul ettiği Cumhurbaşkanı'yla doğrudan ilişki kurma geleneğini bu kez de sürdürmüştür.

7. Karar Günü Külliyyede Dörtlü Buluşma: 20 Haziran

Komisyon'un ikinci toplantısının ertesinde **20 Haziran** Salı günü, aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı, ÇSG Bakanlığı ve Türk-İş web sayfalarında, Külliyyedeki toplantıya ilişkin birbirine benzer açıklamalar yer almıştır.

Cumhurbaşkanlığı web sayfasında bir fotoğraf eşliğinde yapılan açıklamada, Cumhurbaşkanı'nın AÜT Komisyonu'nun devlet, işveren ve işçi kanatları temsilcilerini birlikte kabul ettiği ve daha önemlisi, yukarıdaki sorulardan birinin daha yanıtının verildiği, “tek cümle” ile şöyle belirtildi:

“Cumhurbaşkanı **Recep Tayyip Erdoğan**, Çalışma Bakanı **Vedat Işıkhani**, TİSK Başkanı **Özgür Burak Akkol** ve TÜRK-İŞ Başkanı **Ergün Atalay**'ı Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde kabul etti.”¹⁰

Belirtmek isterim ki bu açıklamanın özenle kısaltılmış başlığı, özel adlar dışında yedi sözcük eksiğiyle aynıdır!

Elbette, bu ve benzeri toplantılarda, bu sorun konusunda “istişareler” yapılması, “kapalı kapılar ardında” danişsal nitelikli görüş alışverişlerinde bulunulması olanaklıdır. Gerçekte, Komisyon'un “rakam” söylemekten kaçınılan ve üzerinde görüşmelerin olmadığı belirtilen resmî toplantıların karar öncesindeki aşamalarında yapılan da “istişare” değil midir? Ama bu, Komisyon'un “danişsal” bir kurul olduğu ve aldığı “kesin” kararın da hukuksal olarak bağlayıcı nitelik taşımayan bir görüş yada öneri sayılması anlamına gelmez.

Önceki toplantı süreçlerinde de görüldüğü gibi Komisyon'un “de facto” Başkanıyla Külliyyede yapılan “20 Haziran dörtlü kabul buluşması”nda, işveren ve işçi kanatlarının yasal temsilcileri vardır. Ama, **devlet kanadının yasal temsilcisi ve Komisyon Başkanı olan, yasa gereği 13 ve 19 Haziran toplantılarına Başkanlık yapan Sadettin Akyıl yoktur!** 20 Haziran'ın, asgari ücret karar ve tutarının açıklandığı bir tarih olmasına karşın!

“Külliyyede kabul”, nasıl gerçekleşmiştir? “Yasal” bir Komisyon toplantısı sayılması olanaksız bu kabul için kim girişimde yada öneride bulunmuştur?

Belli değildir. Görüşme hakkında, kısacık da olsa bir açıklama yapılmamıştır. Neden? Açıklanan asgari ücret tutarı, Külliyyede mi belirlenmiştir? Türk-İş Genel Mali Sekreteri'nin söz ettiği “üçüncü toplantı”, 20 Haziran Salı günü gerçekleşen bu Külliyye buluşması mıdır? 20 Haziran'daki buluşma öncesinde, yani aynı gün birkaç saat önce, yasa uyarınca “yetkili özne” olan Komisyon da toplantı yapmış, açıklanacak tutarı tartışmış mıdır? Henüz ilk toplantı bile yapılmadan 12 Haziran'da,

⁹ Barış Taşkıran / DHA, 19.06.2023 - 21:24, son güncellenme: 20.06.2023 - 07:38; “Erdoğan'la asgari ücret zirvesi! ‘Arzu ettiğimize yakın bir rakam...’”, <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/erdoganla-asgari-ucret-zirvesi-arzu-ettigimize-yakin-bir-rakam-6965166>

¹⁰ 20.06.2023; <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/147562/cumhurbaskani-erdogan-calisma-bakani-isikhan-tisk-baskani-akkol-ve-turk-is-baskani-atalay-i-kabul-etti>

Cumhurbaşkanı Yardımcısının, kesin bir dille “uzlaşma sağlanacak” diyerek bir gün önce Külliyyeden duyurduğu, açıklanmayan asgari ücret tutarını görüşmüş ve “kesin” karara bağlamış mıdır?

Soruların yanıtını, ancak Külliye buluşmasına katılanlar ve Komisyon üyeleri bilebilir kuşkusuz! Ben, eninde sonunda bir gün açıklanacağı inancıyla, sormakla yetiniyorum.

20.06.2023: Külliyyede dördü buluşma

Kaynak: <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/147562/cumhurbaskani-erdogan-calisma-bakani-isikhan-tisk-baskani-akkol-ve-turk-is-baskani-atalay-i-kabul-etti>

8. Üçüncü Toplantı ve Kararın Açıklanması: 20 Haziran Asgari Ücret Kararı Külliyyede mi, Komisyon’da mı Alındı?

Başlıkta yer vermediğim önemli bir sözcük vardır: “Fiilen.” Çünkü karar, sonuçta “Komisyon kararı” olarak Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Ama önemli olan, kararın nerede alındığı, tutarın dördü Külliye buluşmasında “fiilen” belirlenmiş olup olmamasıdır. Bunu, bilemeyeceğimi belirttiğimi yineliyorum.

Sonuç olarak, ÇSG Bakanlığı’nın web sayfasında yer alan habere göre kararı, 20 Haziran Salı günü Komisyon’un yasal Başkanı değil Bakan **Vedat Işıkhan** açıkladı. Böylece, Bakan’ın 2023’ün ikinci yarısında geçerli olacak asgari ücretin aylık tutarının 11.420 TL ve artış oranının da % 34 olduğunu bildirmesiyle, Haziran 2023 süreci bir hafta içinde sonuçlanmış oldu!

Kanımcı Bakanın açıklaması, başlıktaki sorunun yanıtı açısından önemli ve dikkat çekicidir. Çünkü dördü buluşma, asgari ücreti kesin kararla belirlemeye yetkili olan bir “Komisyon toplantısı” değildir. Buna karşın Işıkhan açıklamasında, önce **Cumhurbaşkanı’nın “sosyal diyaloga inancı”ndan** söz etti, edebildi. Ve bu sonucun, Cumhurbaşkanı’nın **“vatandaşlarımızı enflasyona**

ezdirmeme konusundaki kararlılığını yansıtması açısından büyük bir önem arz etmekte” olduğunu belirtti. Ardından da, *asgari ücreti*, “hem işçimizi memnun edecek hem istihdamı koruyacak hem de üretimin sürekliliğini sağlayacak düzeyde *belirlemeye gayret ettik(lerini)*” söyledi. Ve, “atılacak adımlarda Türkiye Yüzyılına emeğin ve üretimin yüzyılı yapmaya kararlı olduklarını” ekleyip, şöyle sürdürdü açıklamalarını:

“Çalışma hayatının tüm çarklarını *istişare, ortak akıl ve güç birliği* ile işletmeye, mevcut olan ve önümüze çıkacak tüm sorunları da aynı metot ve kararlılıkla çözmeye niyetliyiz. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sosyal barışı ve çalışma barışını korumak için adımlar atmaya devam edeceğiz. *Komisyon görüşmeleri neticesinde tespit edilen yeni asgari ücretin bayram öncesinde* çalışma hayatımızın tüm tarafları, aziz milletimiz ve ülkemiz için *hayırlara vesile olmasını* temenni ediyorum. Şunu *sevinerek açıklamak isterim ki asgari ücret tespit komisyonu çalışmalarımız işçi ve işveren taraflarının uzlaşmasıyla sonuçlanmıştır.*”¹¹

Yukarıda altını çizdiğim noktalarla ilgili görüşlerimi, yanıtlarını içinde barındırdığına kuşku duymadığım sorularla belirtmeyi yeğleyeceğim:

- Cumhurbaşkanı'nın “sosyal diyaloga inancı”nı, Aralık 2021 sürecinden beri söyledikleri yeterince ortaya koymamış mıdır?
- Açıklanan asgari ücret, gerçekten mi, yoksa biçimsel olarak mı Komisyon görüşmelerinde belirlenmiştir?
- Komisyon çalışmaları, “uzlaşma” ile mi, yoksa “uzlaştırma” ile mi sonuçlanmıştır?

Artış oranlarını geriye yönelik olarak da anımsatan Bakana göre % 34, “resmî” *“enflasyon oranının hayli üzerinde refah payını içeren” bir ara artıştır*. Önceki “yılın ikinci yarısına göre de asgari ücreti yüzde 107 oranında” ve “2002 yılına göre (de) nominal olarak 61 kat arttır(mışlardır).” Böylece “Reel olarak da yaklaşık *yüzde 312 artış* sağla(mışlardır).” Bu da, *“çalışan kesimi enflasyona ezdirmedi(kleri) gibi refah artışından ciddi bir pay ver(diklerini)”* göstermektedir. Geçen altı aydaki asgari ücret desteğini 100 TL artışla 500 TL'ye çıkardıklarını da anımsatan Bakan, asgari ücret artış tutarının, *“emekçilerimizin enflasyona karşı alım gücünün düşmemesine yönelik yapılan bir ara zam”* olduğunu ileri sürmüştür. “21 yıldır olduğu gibi *Sayın Cumhurbaşkanımızın iradesi ve liderliği(nin) bu sonucun uzlaşısıyla elde edilmesinde en büyük belirleyici ol(duğunu)*” da ekledi.

Bakan Işıkhan, yine 20 Haziran'da Anadolu Ajansı'na, Cumhurbaşkanı'nın asgari ücretin belirlenmesi sürecindeki varlığına ve etkisine vurguda bulunmaya yönelik eleştirilere açık bazı değerlendirmelerde bulundu. Örneğin, “...bu süreçte *Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iradesi sayesinde kendilerini güçlü hissettiklerini*” ve *“Asgari ücreti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatı doğrultusunda işçi, işveren ve kamunun mutabakatı ile belirlemeye çalıştıklarını”* söyledi. Asgari ücretle sağlanan “iyileşme”nin “86 Kalem” olduğunu ileri süren Bakan, “... yüzde 15'ten fazla refah payı desteğini kıymetli çalışanlarımıza, asgari ücretle geçinen işçi kardeşlerimize verdik(lerini)” ve “Buradaki temel hareket nokta(larının), *Cumhurbaşkanı'(nin) ifade ettiği ‘Çalışanlarımızı enflasyona ezdirmeme’* konusu” olduğunu yineledi.

Aynı yöntemi, Bakan Işıkhan'ın yukarıda aktardığım açıklamalarında altını çizdiğim, soruların yanıtlarını içeren cümleleri için de izleyeceğim:

- Bakan, Haziran 2023 sürecinde ortaya çıkan sonucun “uzlaşma” değil “uzlaştırma” olduğunu, bunun Cumhurbaşkanı'nın “iradesi ve liderliği” ile elde edildiğini, asgari ücretin Cumhurbaşkanı'nın “talimatı doğrultusunda” belirlendiğini, böylece de “mutabakat”ın sağlandığını açıkça ve övgüyle belirtmiş değil midir?

¹¹ 20 Haziran 2023, Salı, Çankaya, Ankara – Türkiye; <https://www.csgb.gov.tr/isggm/haberler/2023-yili-ikinci-alti-ay-icin-yeni-asgari-ucret-11-bin-402-tl-olarak-belirlendi/>; Açıklamalar için ayrıca bakılabilir: “Son dakika... Asgari ücret belli oldu”, <https://finans.mynet.com/haber/detay/ekonomi/asgari-ucret-son-dakika-bekari-genci-yaslisi-evlisi-herkes-buyuk-bir-merak-icin-deydi-asgari-ucret-zammi-ne-kadar-oldu/466706>

- Bakan'ın, Cumhurbaşkanı'nın söz ettiği "iradesi" ve "liderliği" sayesinde "kendilerini güçlü hissettiklerini" belirtmiş olmasının anlamı nedir?
- "Kendileri"nden amaç, Bakanlık mıdır, yani Komisyon'un devlet kanadı mıdır, yoksa tümü müdür?
- "Güçlü" hissetmenin anlamı nedir? Kendisini kimin karşısında güçlü hissetmektedir? TİSK olamayacağına göre, Türk-İş karşısında mı?
- İradesi ve liderliği ile "uzlaşma"yı değil "uzlaştırma"yı sağlayan Cumhurbaşkanı olduğu için midir ki Bakan kendilerini güçlü hissetmektedir?

Bakan'ın açıkça dile getirdiği bu yaklaşım ortadayken, Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun var olan üçlü yapısıyla, ne bağımsızlık ve özerkliğinden, ne "kesin karar" yetkisini gerçekten kullandığından, kısacası "tek yetkili özne" olarak görev ve sorumluluğunu yerine getirdiğinden söz edilebilir. Asgari ücret kurumunu düzenleyen kurallar, biçimsel olarak yasada, 1 sayılı kararnamede ve yönetmelikte yer almayı sürdürmektedir. Ama Komisyon fiilen işlevsizleştirilmiştir, lağvedilmiştir. Bu kuralların yerini, hiçbir hukuksal dayanağı olmayan **Fiili Talimat Hukuku** almıştır.

Bakan Işıktan, 20 Haziran'daki açıklamalarının izleyen satırlarında, "**çok farklı bir uzlaşma dinamiği**" gerçekleştirdiklerini de ileri sürmüştür.

Bu süreçte uygulanan "uzlaşma dinamiği"nin "çok farklı" olmasının anlamı nedir? Ölçütleri nelerdir?

Komisyon toplantıları öncesinde başlatılan ve sürecin sonlanmasına değin süren yasaya aykırı söylem ve eylemler apaçık ortadayken, bu soruları yanıtlamak gerekir mi bilmem?! Ama Bakan Işıktan'ın açıklamaları, bu "çok farklı uzlaşma"nın dinami(kli)ğinin temelinde, Cumhurbaşkanı'nın sık sık anımsatılan "iradesi ve liderliği" vardır. Bakanlık da, bu nedenle olsa gerek, "kendisini güçlü hissetmektedir!"

Nedense Bakan, altı ay sonraki Aralık 2023 süreciyle ilgili erken bir değerlendirmede de bulunmuştur! "2024'te uygulanacak asgari ücreti belirlemek için işçi ve işveren kesimleriyle yeniden bir araya gelecekleri **aralık ayında da aynı şekilde bir mutabakat sağlanacağına inandığını** sözlerine ekle(miştir)." ¹²

ÇSGB web sayfasında, Bakanın açıkladığı karar konusunda Türk-İş ve TİSK temsilcilerinin önceki yıllarda benimsedikleri yaklaşımları anımsatan bir dille yaptıkları, konu ve sorunun özüyle tümünden ilgisiz, yasak savıcı açıklamalara da yer verilmiştir.

Örneğin **Ergün Atalay**, "**İnşallah**" diyerek başladığı açıklamasını, "**enflasyon belli bir noktaya gelir de bu alım gücümüzü korumaya devam ederiz**. Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Asgari ücret ülkemize hayırlı olsun" diyerek sürdürmüştür.

Cumhurbaşkanı'nın öncülüğüne vurguda bulunan **Özgür Burak Akkol** da, "... bütün imkânlarımızı sonuna kadar zorlayarak hem çalışanlarımızı, emekçilerimizi, hem işletmelerimizi hem de istihdamımızı gözetken bu rakama teşkilatımız olarak evet demenin memnuniyeti içinde" olduğunu bildirmiş; "... **Devletimizin liderliğini yaptığı bu süreçte** bugün 3'lü mutabakatla asgari ücreti tekrar güncelledik. ... işbirliği ruhunu sürdürmeye devam edeceğiz" diyerek, "500 TL asgari ücret desteği için de Sayın Cumhurbaşkanımıza ve Sayın Bakanımıza" teşekkürlerini iletmiştir.

Türk-İş web sitesinde de benzer ve sıradan açıklamalar yapıldı 20 Haziran'da. Buna göre "ortak mutabakat" ile kararlaştırılan **asgari ücret tutarının 11.402 TL olduğu** ve 1 Temmuz'dan başlayarak geçerli olacağı anımsatıldı. Haberde, ÇSG Bakanı Işıktan ile Atalay ve Akkol'un "kameralar karşısına geçerek yeni asgari ücreti açıkladı(klarını)" bildirildi. Dolayısıyla **açıklamayı, yapması gereken asıl yetkili kişi sıfatıyla AÜT Komisyonu Başkanı Sadettin Akyıl değil, Bakan**

¹² "Bakan Işıktan, Anadolu Ajansı'na Değerlendirmelerde Bulundu", 20 Haziran 2023, Salı, <https://www.csgb.gov.tr/haberler/bakan-isikhan-anadolu-ajansi-na-degerlendirmelerde-bulundu/>

Işıkhan yaptı. Yukarıda aktardığım görüşlerine yer verildi. ¹³

Bakan Işıkhan'ın söz verdiği *Atalay*, önce “**Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN ile dün (19 Haziran'da) bir görüşme yaptığını hatırlatarak** katkılarından dolayı” kendisine teşekkür etti. Kısa (özetlendiği anlaşılan) konuşmasını, hiçbir eleştiri içermeyen, gerçek oranından söz etmediği “enflasyonun “durdurulması”ndan değil “durması”ndan söz ederek ve bugünün koşulları çerçevesinde yapılması gerekenin bu kadar olduğunu belirtmekle yetinerek ve “temenni”de bulunarak noktalandı:

“Önümüzdeki süreçte enflasyon belli bir noktaya gelir de **alım gücümüzü koruruz. Enflasyon belirli bir noktaya gelmezse yapılan ücret artışının bir anlamı kalmıyor.** Pazardaki, marketteki fiyatların bir an evvel kontrol altına alınmasını **temenni** ediyoruz. Yeni asgari ücret rakamı ülkemize hayırlı olsun.” (...)

“Bu sene Temmuz ayında yüzde 34 ara zam oldu. **Enflasyon durmadığı müddetçe zammın bir anlamı yok.** Belirlenen rakam şu anda 486 dolara karşılık geliyor. Bu, dolar üzerinden baktığınızda asgari ücrette ulaşılan en yüksek düzey. Bu mükemmel bir şey mi değil ama **bugünün şartlarında yapılması gereken buydu.**”

20.06.2023: Bu tarihte aynı zamanda üçüncü toplantı yapıldı, Külliyyede dörtlü buluşma gerçekleşti ve asgari ücret kararı açıklandı (Bu üç etkinlikten ilk ikisinin sırasını saptayamadım! MG).

Kaynak: <https://www.turkis.org.tr/1-temmuz-2023-tarihinden-itibaren-net-asgari-ucret-11-bin-402-tl/>

TİSK Yönetim Kurulu Başkanı Özgür Burak Akkol, önceki süreçlerde yaptığı konuşmalarındaki yaklaşım ve anlatım doğrultusunda; “işçi, işveren ve hükümetin mutabık kaldığına işaret ederek” bunun “başlı başına bir özveri” olduğunun altını çizdi. “Süreç boyunca da tüm paydaşları(n) faydası için hep beraber azami gayret gösterdik(lerini)”, “... dengeli bir rakam için çalıştık(larını), bu

¹³ “1 Temmuz 2023 Tarihinden İtibaren Net Asgari Ücret: 11 Bin 402 TL”, 20 haziran 2023, arşiv, manşet, <https://www.turkis.org.tr/1-temmuz-2023-tarihinden-itibaren-net-asgari-ucret-11-bin-402-tl/>

rakama ulaşmak için “bütün imkanları(nı) sonuna kadar zorla(dıklarını)”, böylece de çalışanları ve emekçileri, işletmeleri ve istihdamı gözettiklerini belirtti.

Atalay’ın yukarıdaki açıklamasından anlaşıldığına göre, kendisi önce 19 Haziran’da Cumhurbaşkanı ile ikili bir görüşme yapmıştır. Aynı zamanda Komisyon’un üçüncü toplantısının yapıldığı ve asgari ücret tutarının açıklandığı 20 Haziran’da, Külliyyede gerçekleşen dördüncü buluşma dolayısıyla ikinci kez (?) görüşmüştür.

Asgari ücret, 13 ve 19 Haziran’daki iki toplantıdan sonra, ertesi gün 20 Haziran’da yapılacağı belirtilen, ama Külliyyedeki kabul buluşması ile eşgünlü olduğu anlaşılan üçüncü toplantının ardından, aynı gün kararlaştırılıp kamuoyuna açıklanmıştır.

1 Temmuz’da yürürlüğe girmek üzere de, 24 Haziran Cumartesi günü 32231 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanmıştır.¹⁴

9. Haziran 2023 Sürecinin Anahtar Cümlelerinden Seçmeler

Aralık 2021’de başlayan asgari ücrette ara artış sürecindeki hukuksuzlukların çoğu devlet ve işçi kanatları kaynaklıdır. Hukuksal olarak sürecin aktörleri arasında bulunan ve bulunmayan aktörlerin eylemleri görsellerle de belgelenmiştir. Makaleler dizisinde bir tür “vak’a incelemesi” olarak ayrıntılı biçimde yaptığım değerlendirmelerin kaynağı, kendi web sayfalarında özetlenmiş söylemleridir.

Bir röportajda çok kısa olarak sıralamakla yetindiğim önceki süreçlerden seçilmiş söylemlere,¹⁵ Komisyon’un hukuksuzluklarla işlevsizleştirilmesinin sürdürüldüğünü sergileyen 2023 Haziran sürecinin sonucu olmak üzere seçtiğim örneklerden aşağıdakileri de ekliyorum:

- *ÇSG Bakanı V. Işıkhani:*

- “... Sn. Ergün Atalay’ı bakanlığımızda ağırladık. Devam eden asgari ücret görüşmelerimize dair istişarelerde bulunduk.”
- “Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, sosyal diyaloga olan inancıyla işçi, işveren ayrımı yapmadan ortak akıl ve anlayış birliği içinde her zaman devletimizin ve milletimizin yanında olduğunu hissettirmiştir.”
- “... Özellikle şunu tekrar ifade etmek istiyorum ki, 21 yıldır olduğu gibi Sayın Cumhurbaşkanımızın iradesi ve liderliği bu sonucun uzlaşısıyla elde edilmesinde en büyük belirleyici olmuştur.”
- “... Vedat Işıkhani, ... bu süreçte Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın iradesi sayesinde kendilerini güçlü hissettiklerini aktardı.”
- “... Asgari ücreti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın talimatı doğrultusunda işçi, işveren ve kamunun mutabakatı ile belirlemeye çalıştıklarını aktaran Işıkhani, işçi ve işveren kesimlerine sağlanan mutabakattan dolayı teşekkür etti.”

¹⁴ Cumhurbaşkanlığı web sayfasında, 3 Temmuz’da yer alan haberde, Haziran toplantılarının sona ermesinin ardından, kararın 1 Temmuz’da *Resmî Gazete*’de yayınlanmasının ikinci günü 3 Temmuz’da, Külliyye’de Cumhurbaşkanlığı Kabinesi toplandı. Ama toplantı haberi dışında asgari ücrete ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmedi, değerlendirme de yapılmadı (03.07.2023; <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/147601/cumhurbaskanligi-kabinesi-cumhurbaskani-erdogan-baskanliginda-toplandi>).

¹⁵ “Komisyon ‘Talimat Hukuku’na Göre Karar Alıyor: Görüntüde Komisyon”, Havva Gümüşkaya, “Asgari Ücret Dizisi”, *Birgün*, 02.12.2023, <https://www.birgun.net/haber/komisyon-talimat-hukuku-na-gore-karar-aliyor-goruntude-komisyon-487750>

- ***Türk-iş Genel Başkanı E. Atalay:***

- “... Sayın Bakan ile görüşeyim(.) Perşembe’ye kalmadan bitireceğimizi umut ediyorum.”
- “... Dün gece de sayın Cumhurbaşkanımızla uzun bir görüşme yaptık. Katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.
- “... Sabah Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Yönetim Kurulu Başkanı Özgür Burak Akkol ile bir ortak toplantı olacak....Taleplerimizi, geldiğimiz noktayı Sayın Cumhurbaşkanı’mıza ilettim.”

- ***Özgür Burak Akkol:***

- “... Devletimizin liderliğini yaptığı bu süreçte bugün 3’lü mutabakatla asgari ücreti tekrar güncelledik. ... işbirliği ruhunu sürdürmeye devam edeceğiz”
- “***Cumhurbaşkanı*** Recep Tayyip Erdoğan, Çalışma Bakanı Vedat Işıkhani, TİSK Başkanı Özgür Burak Akkol ve TÜRK-İŞ Başkanı Ergün Atalay’ı Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde kabul etti.”